

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE,
ULINZI NA USALAMA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA
YA MAMBO YA NDANI YA NCHI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025
PAMOJA NA MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA WIZARA HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026**

*[Imetolewa chini ya Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu
za Bunge, Toleo la Februari, 2023]*

Mei, 2025

YALIYOMO

Ukurasa

ORODHA YA VIELELEZO	ii
SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Maelezo ya Jumla	1
1.2 Msingi wa Taarifa	1
1.3 Mawanda ya Taarifa.....	2
1.4 Muundo wa Taarifa	4
SEHEMU YA PILI.....	5
2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI KWA MWAKA 2024/2025 NA MAKADIRIO KWA MWAKA 2025/2026.....	5
2.1 Maelezo ya Jumla	5
2.2 Uchambuzi.....	6
2.2.1 Hali ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025	6
2.2.2 Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri	8
2.2.3 Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato.....	8
2.2.4 Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina	11
SEHEMU YA TATU	18
3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026	18
3.1 Maelezo ya Jumla	18
3.2 Uchambuzi wa Mpango wa Utekelezaji kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.....	18
3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka 2025/2026.....	19
3.3.1 Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo	21
3.3.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa ujumla	23
SEHEMU YA NNE	25
4.0 MAONI, USHAURI NA HITIMISHO.....	25
4.1 Maoni ya Kamati	25
4.2 Ushauri wa Jumla	28
4.3 Ushauri Mahsus.....	29
4.3.1 Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji.....	30
4.3.2 Fungu 28- Jeshi la Polisi	31
4.3.3 Fungu 29- Jeshi la Magereza	31
4.3.4 Fungu 51- Wizara.....	32
4.3.5 Fungu 93 - Uhamiaji.....	34
4.4 Hitimisho	35
KIAMBATISHO NA. 01: UFAFANUZI WA HALI YA UTEKELEZAJI WA MIRADI MIWILI ILIYOKAGULIWA.....	38
KIAMBATISHO NA. 02: UTEKELEZAJI WA MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA.....	40

ORODHA YA VIELELEZO

Ukurasa

Kielelezo Na. 1	Ulinganisho wa Makadirio ya Mapato na Makusanyo kwa kila Fungu	8
Kielelezo Na. 2	Ulinganisho wa Makadirio ya Mchango wa Kila Fungu katika Mapato na Mchango halisi kwenye Makusanyo.....	9
Kielelezo Na. 3	Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na Kiasi cha Fedha iliyopatikana kwa kila Fungu	12
Kielelezo Na. 4	Makadirio ya Uwiano wa Aina za Matumizi ukilinganishwa na Uwiano wa Upatikanaji wa fedha kwa Aina za Matumizi	13
Kielelezo Na. 5	Uwiano wa Bajeti kwa kila Fungu ukilinganishwa na Uwiano wa upatikanaji wa fedha kwa Miongoni mwa Mafungu hayo.....	13
Kielelezo Na. 6	Mchanganuo wa Aina za Matumizi kwa Asilimia ya Jumla ya Bajeti inayokadiriwa	22
Kielelezo Na. 7	Ulinganisho wa Uwiano wa Makadirio ya Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ukilinganishwa na uwiano wa makadirio ya Bajeti hiyo kwa Mwaka 2024/2025	23

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilisha Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kuhusu Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, pamoja na Maoni ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026. Aidha, kwa wasilisho hili, naliomba Bunge lako tukufu liipokee taarifa hii na kuikubali kisha liidhinishhe Bajeti ya Wizara hiyo kama ilivyowasilishwa na Mtoa Hoja pamoja na maoni na ushauri wa Kamati.

1.2 Msingi wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Msingi wa taarifa hii ni majukumu ya Kamati kwa mujibu wa Kifungu cha 6 (3) na Kifungu cha 7 (1) (a) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Bunge, pamoja na masharti ya Kanuni ya 118 (4) ya Kanuni za Bunge. Kanuni hizo kwa pamoja, zimeweka masharti yanayohusu uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji na Makadirio ya Matumizi ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kabla ya kujadiliwa Bungeni. Kwa masharti hayo, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ilifanya uchambuzi na kupata maudhui ya Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, Sambamba na uchambuzi huo, Kamati ilizingatia masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge yaliyohusu kutembelea na kukagua utekelezaji wa miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha kwa mwaka wa fedha unaokwisha. Kazi hiyo, ilifanyika kati ya tarehe 12 na 18 Machi, 2025. Nafurahi kulijulisha Bunge lako Tukufu kuwa uchambuzi wa taarifa ya utekelezaji wa Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka wa fedha 2024/2025 ulitumia matokeo ya ziara ya ukaguzi wa miradi inayotekelezwa na Wizara ya Mambo ya Ndani ya nchi.

1.3 Mawanda ya Taarifa

Mheshimiwa Spika, mawanda ya Taarifa ya Uchambuzi wa Kamati kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Wizara yanategemea muundo na majukumu ya Wizara inayohusika. Muundo na Majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi umejengwa kwenye msingi wa Hati Idhini kwa mujibu wa Tangazo la Serikali Na. 383 na 385 la tarehe 7 Mei, 2021 pamoja na marekebisho yaliyofanyika kwa Tangazo la Serikali Na. 534 la tarehe 2 Julai, 2021.¹

Mheshimiwa Spika, Wizara hii ilianzishwa na kupewa majukumu ya kushughulikia uandaaji, utekelezaji na usimamizi wa sera zinazohusu usalama wa raia na mali zao, uhamiaji, wakimbizi na uraia nchini. Aidha, Wizara hii inahusika na utekelezaji wa majukumu ya Jeshi la Polisi, Jeshi la Magereza, Jeshi la Zimamoto na Jeshi la Uhamiaji. Vilevile, Wizara imepewa wajibu wa kusimamia na kuratibu masuala

¹Taz. <https://www.moha.go.tz>

ya Huduma za Wakimbizi, Vitambulisho vya Taifa, Usajili wa Jumuiya za Kidini na zisizo za kidini, kupambana na Biashara haramu ya usafirishaji wa Binadamu na Huduma za Uangalizi (Probation).

Mheshimiwa Spika, Kwa wigo huo wa majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi, uchambuzi uliofanywa na Kamati umejumuisha Mafungu matano (5) ya kibajeti ambayo ni:-

- (i) Fungu 14 - Jeshi la Zimamoto na Uokoaji;
- (ii) Fungu 28 - Jeshi la Polisi;
- (iii) Fungu 29 - Jeshi la Magereza;
- (iv) Fungu 51 - Wizara (Makao Makuu) ikiwemo Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA); na
- (v) Fungu 93 - Jeshi la Uhamiaji

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya Utekelezaji wa majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2024/2025 ilitengwa kwenye Mafungu hayo. Aidha, Bajeti inayoombwa na Wizara hii kwa Mwaka wa fedha 2025/2026 nayo imetengwa kwenye Mafungu hayo. Kwa msingi huo, Uchambuzi unaozingatia mafungu hayo, umegusa wigo mpana wa dhima ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

1.4 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Muundo wa Taarifa hii umezingatia urahisi wa kuelezea matokeo ya uchambuzi kwa namna inayoweza kueleweka kwa pamoja na masharti ya Kanuni ya 142 ya Kanuni za Bunge kuhusu Muundo wa Taarifa ya Kamati ya Bunge inayoingia Bungeni. Kwa msingi huo, Taarifa hii imegawanyika katika sehemu zifuatazo:-

- (a) Sehemu ya Kwanza inayoeleza maelezo ya utangulizi na kubainisha msingi, mawanda na muundo wa Taarifa;
- (b) Sehemu ya Pili inayobainisha Uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa majukumu ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2024/2025;
- (c) Sehemu ya Tatu inayoelezea uchambuzi wa makadirio ya mapato na matumizi kwa Mwaka wa fedha 2025/2026; na
- (d) Sehemu ya Nne inayobainisha Maoni na Ushauri pamoja na kuhitimisha.

Mheshimiwa Spika, Kwa muundo huo, Kamati inaamini kuwa maudhui na mtiririko huu utakuwa na manufaa kwa Bunge na kwa Wabunge watakaopata fursa ya kuchangia katika hoja hii. Aidha, maoni na ushauri wa Kamati utapata msingi na kuwa rahisi kuzingatiwa na Bunge na Mtoa Hoja.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI KWA MWAKA 2024/2025 NA MAKADIRIO KWA MWAKA 2025/2026

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Masharti ya Kanuni ya 117(1) na (2) ya Kanuni za Bunge yamebainisha idadi ya siku kwa ajili ya kutembelea miradi na kufanya uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti. Jumla ya siku zisizozidi saba zilipaswa kutumika kwenye ziara hizo na siku zisizozidi tisa zilipaswa kutumika kwa ajili ya Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji na Makadirio ya Bajeti. Nafurahi kulijulisha Bunge kuwa masharti hayo yalizingatiwa. Kwa kufanya hivyo, Kamati inaweza kufanya mambo yafuatayo:-

- (a) Kulijulisha Bunge hatua iliyofikiwa katika utekelezaji wa Miradi iliyoidhinishwa Fedha kwa mwaka 2024/2025;
- (b) Kubainisha mwenendo wa upatikanaji wa fedha ulivyo ikilinganishwa na makusudio ya Bunge lilipopitisha Bajeti ya Wizara hiyo;
- (c) Kulinganisha uzoefu unaojitokeza katika utekelezaji wa bajeti inayokwisha na mwelekeo wa bajeti kwa mwaka unaofuata; na
- (d) Kutoa ushauri utakaoliwezesha Bunge kutekeleza ipasavyo wajibu wa kuishauri Serikali wakati wa kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii.

2.2 Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, sehemu hii ya Taarifa inahusu uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji kwa mwaka wa fedha 2024/2025 kwa lengo la kufafanua hatua iliyofikiwa hadi kufikia Mwezi Februari 2025. Ufafanuzi huo unagusa mambo matano yafuatayo:-

- (i) Hali ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025;
- (ii) Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri;
- (iii) Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato
- (iv) Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina
- (v) Hatua iliyofikiwa katika Uzingatiaji wa Ushauri wa Kamati.

Mheshimiwa Spika, mambo hayo matano yanatoa taswira muhimu kwa Bunge kuhusu Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara hii kwa Mwaka wa fedha 2024/2025. Aidha, Bunge litakapotaarifiwa kuhusu mambo hayo, litakuwa kwenye nafasi nzuri zaidi ya kujadili hotuba ya Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi aliyoiweka mezani mapema leo hii.

2.2.1 Hali ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2024/2025

Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, Wizara hii ilipaswa kutekeleza jumla ya miradi 25 katika Mikoa mbalimbali nchini. Hata hivyo, kwa madhumuni ya masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge, Kamati ilitembelea miradi miwili inayotekelezwa katika Mkoa wa

Manyara. Ufafanuzi wa hali ya Utekelezaji wa Miradi hiyo unaonekana katika **Kiambatisho Na. 01** cha Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla hali ya Utekelezaji wa Miradi inakabiliwa na changamoto za kibajeti kubwa mbili: Moja ni baadhi ya miradi kutokupata kabisa fedha zilizoidhinishwa na Bunge na changamoto ya pili ni kutokupata fedha kwa wakati kwa miradi iliyopokea fedha. Kutokana na hali hiyo Kamati ina maoni kuwa:

- (i) Si jambo jema kwa Miradi inayotekelezwa na vyombo vya Ulinzi na Usalama vilivyo chini ya Wizara hii kutopewa fedha za maendeleo kwa wakati;
- (ii) Kukosekana kwa fedha za maendeleo kwa ajili ya utekelezaji wa miradi iliyoidhinishwa fedha na Bunge ni jambo linalokwamisha lengo la kuwa na miradi inayotekelezwa na Wizara hii;
- (iii) Utekelezaji wa miradi unaokwama kutokana na changamoto za kifedha unatatiza azma ya Serikali ya kuimarisha vyombo vinavyohusika na usalama wa raia na mali zao kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, kwa mtazamo huo, upo umuhimu kwa Serikali kuendelea kuimarisha upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo iliyotengewa fedha kwa mwaka 2024/2025. Aidha, uzoefu wa mkwamo wa utekelezaji wa miradi kwa mwaka wa fedha unaokwisha unastahili kutumika ili kuwezesha utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa mwaka wa fedha unaokuja.

2.2.2 Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri

Mheshimiwa Spika, Wakati wa Kupitia Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa mwaka wa fedha 2024/2025, Kamati ilitoa Maoni na Ushauri kwenye Maeneo mbalimbali ya Mpango na Bajeti ya Wizara hii. Kwa madhumuni ya kuliwezesha Bunge kufuatilia ushauri unaotolewa, Kamati ilipokea maelezo ya Waziri kuhusu uzingatiaji wa ushauri huo. Maelezo kamili kuhusu maelezo hayo yanafafanuliwa katika **Kiambatisho Na. 02**.

2.2.3 Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa hali ya ukusanyaji wa mapato yaliyokadiriwa umezingatia ulinganisho wa namna zifuatazo:-

- (i) Ulinganisho wa hali ya ukusanyaji kati ya Februari 2024 na Februari 2025.
- (ii) Ulinganisho wa kiasi kilichokusanywa na Makadirio kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 01**

Kielelezo Na. 1 Ulinganisho wa Makadirio ya Mapato na Makusanyo kwa kila Fungu

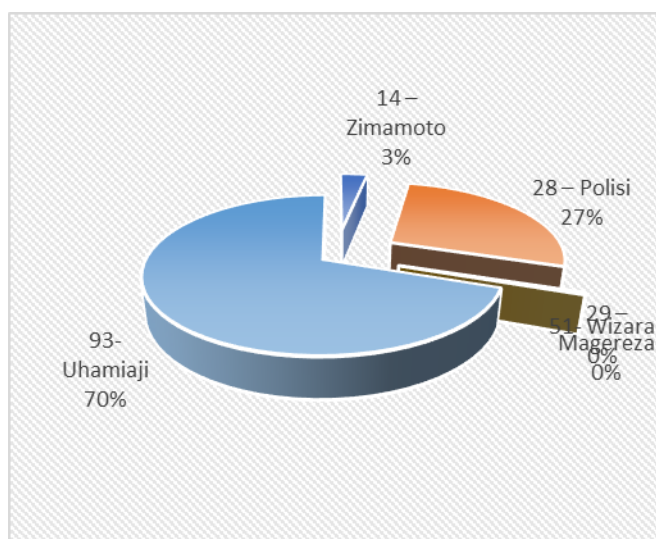
FUNGU	Makadirio ya Mapato kwa mwaka 2024/2025	Makusanyo hadi Februari, 2025	Asilimi %
14 – Zimamoto	11,500,000,000	9,088,440,377.5	79
28 – Polisi	110,500,000,000	63,581,373,564	58
29 – Magereza	800,000,000	774,995,464	97
51- Wizara	500,000,000	262,720,809	52
93- Uhamiaji	280,000,000,000	189,666,862,083.89	68
JUMLA	403,300,000,000	263,374,392,298.39	65

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

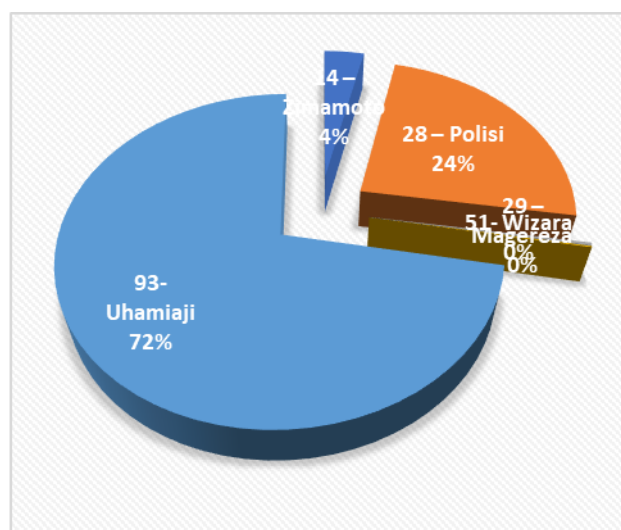
- (iii) Ulinganisho wa Mchango wa kiasi kinachokusanywa kwenye kila Fungu na mchango wa kiasi kilichokadiriwa kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 02.**

Kielelezo Na. 2 Ulinganisho wa Makadirio ya Mchango wa Kila Fungu katika Mapato na Mchango halisi kwenye Makusanyo

MCHANGO WA KILA FUNGU WAKATI WA MAKADIRIO

MCHANGO WA KILA FUNGU KATIKA MAKUSANYO

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

Mheshimiwa Spika, vigezo vitatu vilivyotajwa, vimezingatiwa katika Uchambuzi kwa kuwa vinabainisha uthabiti wa makadirio na ufanisi wa juhudi za ukusanyaji wa mapato. Aidha, uchambuzi wa namna hiyo unaonesha sehemu zinazohitaji kuwekewa mkazo na sehemu zinazostahili kutumainiwa zaidi.

Mheshimiwa Spika, Kwa vigezo hivyo, Uchambuzi umeonesha mambo yafuatayo:-

- (i) Kiasi kilichokusanywa hadi kufikia Mwezi Februari, 2025 ni sawa na **asilimia 65** ya lengo la mwaka lililopangwa;
- (ii) Makusanyo ya Jeshi la Zimamoto yakilinganishwa na makadirio yalifikia **asilimia 79**, Uhamiaji **asilimia 68** na Jeshi la Polisi **asilimia 58**;
- (iii) Makusanyo ya Jeshi la Magereza yaliyofikia **asilimia 97** ya lengo la Fungu hilo kwa mwaka na Wizara Makao Makuu yaliyofikia **asilimia 52** ya lengo;
- (iv) Makusanyo ya jumla kwa wizara nzima yamefikia **asilimia 65** pungufu kidogo ya kiwango kilichostahili. Hali hiyo imetokana na Fungu 28 na 51 kushindwa kufikia lengo la makusanyo lilowekwa kufikia Mwezi Machi, 2025;
- (v) Makusanyo ya Jeshi la Zimamoto yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 3** Taarifa zinaonesha yamechangia kwa **asilimia 4** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2025;
- (vi) Makusanyo ya Jeshi la Polisi, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 27** na yamechangia **asilimia 28** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2025;
- (vii) Makusanyo ya Jeshi la Magereza, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 0.2**

lakini yamechangia kwa **asilimia 0.3** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2025;

- (viii) Makusanyo ya Wizara yenyewe, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 0.12** lakini yamechangia kwa **asilimia 0.10** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2025; na
- (ix) Makusanyo ya Fungu 93 - Jeshi la Uhamiaji, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 69**, taarifa ya Makusanyo ilionesha kuwa Fungu hilo limechangia **asilimia 72** ya kiasi kilichokusanywa.

Mheshimiwa Spika, Kwa uchambuzi huo, ni wazi kuwa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linaweza kuongeza lengo la makusanyo kwa mwaka wa fedha 2025/2026. Aidha, Jeshi la Polisi na Wizara zinahitaji kuongeza juhudi kidogo ili kuboresha makusanyo yanayotakiwa. Aidha, kuna umuhimu wa kufanya tathmini ya lengo la makusanyo kwa upande wa Jeshi la Magereza kwani Kamati inaamini inaweza kukusanya zaidi ya lengo lililowekwa.

2.2.4 Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, bajeti inayoidhinishwa na Bunge hutoa matokeo yaliyotarajiwa iwapo fedha zinapatikana kama ilivyokusudiwa. Ili kujiridhisha na matokeo ya Bunge kuidhinisha Bajeti, Kamati ilichambua mwenendo wa upatikanaji wa fedha kwa kuangalia mambo yafuatayo:-

- (i) Kiwango cha Jumla ya fedha iliyopatikana ikilinganishwa na jumla ya bajeti iliyopitishwa na Bunge kwa Wizara hii kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 03.**

Kielelezo Na. 3 Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na Kiasi cha Fedha iliyopatikana kwa kila Fungu

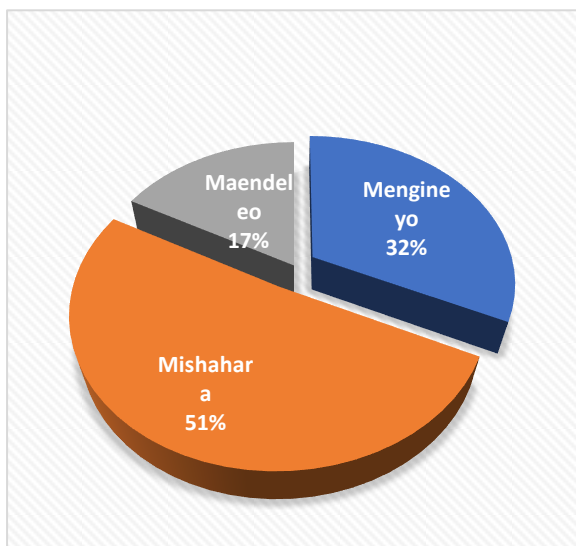
FUNGU	Makadirio ya Matumizi kwa Mwaka 2024/2025	Asilimia	Fedha iliyopatikana hadi Februari 2025	Asilimia
14-Zimamoto	66,237,270,000	4	42,539,341,463.27	3.6
28-Polisi	1,136,734,791,000	66.4	824,247,966,918.76	70.5
29-Magereza	306,419,189,000	18	174,385,965,631	14.9
51-Wizara	71,442,192,000	4	42,483,467,008.05	3.6
93- Uhamiaji	130,877,545,000	7.6	84,478,979,624.45	7
JUMLA	1,711,710,987,000	100	1,168,135,720,645.5	100

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

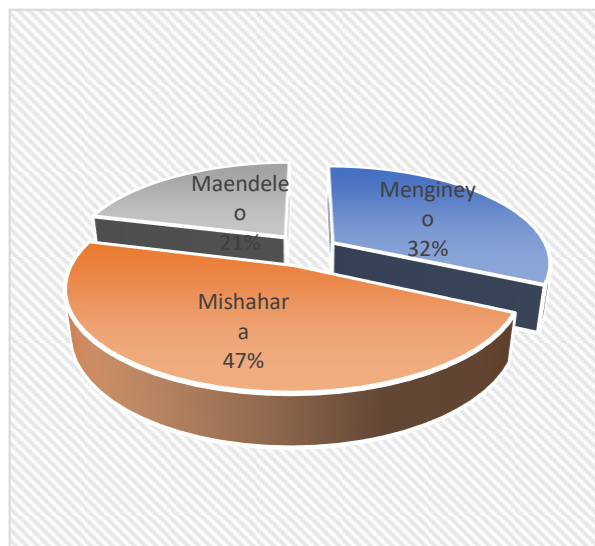
- (ii) Uwiano wa aina ya matumizi wakati wa kupitisha bajeti ukilinganishwa na uwiano wa aina hizo kwa fedha zilizopatikana kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 04.**

Kielelezo Na. 4 Makadirio ya Uwiano wa Aina za Matumizi ukilinganishwa na Uwiano wa Upatikanaji wa fedha kwa Aina za Matumizi

Uwiano wakati wa Makadirio

Uwiano katika upatikanaji wa fedha

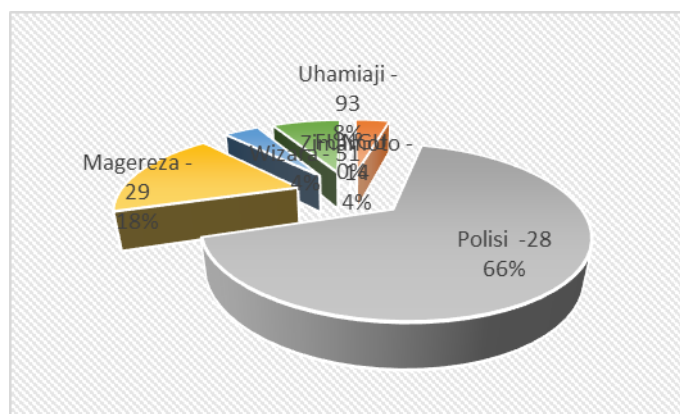

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

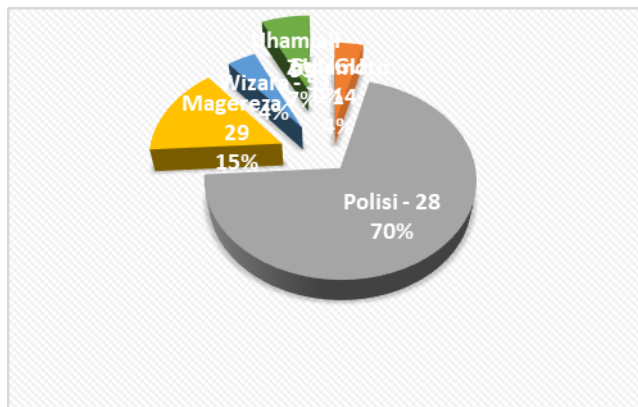
- (iii) Uwiano wa bajeti za Mafungu matano kama ilivyopitishwa na Bunge ukilinganishwa na uwiano wa fedha zilizopatikana kwa mafungu yote matano kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 05**;

Kielelezo Na. 5 Uwiano wa Bajeti kwa kila Fungu ukilinganishwa na Uwiano wa upatikanaji wa fedha kwa Miongoni mwa Mafungu hayo

Uwiano wakati wa makadirio

Uwiano katika upatikanaji wa fedha

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

- (iv) Kiwango cha fedha zilizopatikana hadi kufikia Mwezi Februari 2025 kikilinganishwa na upatikanaji wa fedha kwa kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024.

Mheshimiwa Spika, vigezo hivyo ni viashiria muhimu vya mwenendo wa kiseru katika usalama wa raia na mali zao kwenye shughuli za umma kwa ujumla. Ulinganishaji unabainisha maeneo yanayohitaji msisitizo na ambayo yanaimarisha shughuli za umma, ustawi, amani na utulivu nchini. Mambo hayo kwa ujumla ni sehemu ya mambo muhimu yanayostahili jicho la chombo hiki cha uwakilishi wa wananchi.

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia hayo, Uchambuzi umebainisha yafuatayo:-

- (i) Kiasi cha Jumla ya fedha zilizopokelewa na Wizara hadi kufikia Mwezi Februari, 2025, ni **asilimia 67** ya fedha zilizoidhinishwa kwa ajili ya matumizi yote ya Wizara. Kiasi hicho kilipatikana katika kipindi cha robo ya tatu ya muda wa utekelezaji ambacho ni sawa na **asilima 75**;

- (ii) Wakati Bunge lilipoidhinisha Bajeti ya Wizara hii, Kiasi cha Matumizi ya Uendeshaji (OC) kilikuwa ni **asilimia 32** ya Jumla ya Bajeti ya Mafungu yote. upatikanaji wa fedha kwa matumizi ya aina hiyo umekuwa ni **asilima 32** ya jumla ya fedha kiasi kilichopatikana kwa Mafungu yote.
- (iii) Kiasi cha fedha kwa ajili ya miradi ya Maendeleo kilikuwa ni **asilimia 17** ya bajeti yote ya Wizara wakati Bunge lililopitisha Bajeti. Lakini hadi kufikia Mwezi Februari, 2025 fedha zilizopatikana kwa ajili ya Matumizi ya Miradi ya Maendeleo ni **asilimia 21** ya Jumla ya fedha iliyopokelewa na Wizara.
- (iv) Kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo ni **asilimia 85** ya kiasi kilichoidhinishwa na Bunge kwa ajili hiyo.
- (v) Jeshi la Polisi limepokea zaidi ya **asilimia 98** ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya miradi ya maendeleo kwa Fungu hilo; wakati Jeshi la Magereza (Fungu 29) lilikuwa limepokea **asilimia 15** tu ya fedha za miradi ya maendeleo;
- (vi) Jeshi la Magereza (Fungu 29), Wizara yenyewe (Fungu 51) na Jeshi la Uhamiaji (Fungu 93) walipokea fedha za maendeleo **chini ya asilimia 50**.
- (vii) Kiasi cha Fedha kilichopokelewa na Wizara kwa ajili ya matumizi ya kawaida ni **asilimia 64** ya kiasi cha bajeti iliyoidhinishwa kwa ajili hiyo.

(viii) Jumla ya Kiasi cha fedha kilichoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya matumizi ya kawaida kwa mafungu yote matano ni **asilimia 83** ya jumla ya bajeti ya Wizara nzima iliyoidhinishwa na Bunge. Lakini kiasi cha fedha kilichopokelewa kwa ajili ya matumizi hayo ni **asilimia 64** ya jumla ya kiasi cha fedha zote kilichopokelewa kwa mafungu yote matano.

Mheshimiwa Spika, kutokana na uchambuzi huo, Kamati imebaini kuwa mtiririko wa fedha kwa ajili ya Mishahara na Matumizi Mengineyo kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi pamoja na Taasisi zake kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 ni wa kuridhisha. Uchambuzi umeonesha kuwa Kwa Mafungu yote, Wizara imepokea zaidi ya **asilimia 50** ya fedha zilizoidhinishwa kwa ajili ya Mishahara na matumizi Mengineyo.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa fedha kwa ajili ya miradi ya maendeleo, uchambuzi umeonesha kuwa kuna mtiririko wa fedha usioridhisha. Kwa mfano, Fungu 29 Jeshi la Magereza, Fungu 51-Wizara na Fungu 93 Jeshi la Uhamiaji yamepata fedha za maendeleo chini ya **asilimia 50**.

Mheshimiwa Spika, Kwa hali hiyo ni dhahiri kwamba:

(i) Kwa ujumla uendeshaji wa shughuli za kuhakikisha usalama wa raia na mali zao haukukabiliwa na changamoto kubwa. Hili limethibitishwa na taarifa za usalama wa raia zinazoonesha hali ya usalama kwa ujumla ni shwari na madhubuti;

- (ii) Mipango ya kuboresha huduma za urekebu pamoja na miundombinu ya Magereza kwa lengo la kuongeza tija ya kuwa na magereza nchini inafaa kuwekewa mkazo zaidi kabla ya kumalizika kwa mwaka wa fedha 2024/2025; na
- (iii) Mipango thabiti ya huduma za uhamiaji, wakimbizi, uangalizi, vitambulisho vya taifa, usajili wa Jumuiya za kidini na zisizo za kidini, Biashara haramu ya usafirishaji wa Binadamu ni miongoni mwa mambo yanayohitaji kuwekewa mkazo katika kipindi kilichobaki kabla ya kumaliza Mwaka wa fedha 2024/2025.

SEHEMU YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

3.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Masharti ya Kanuni ya 117 (2) ya Kanuni za Bunge yalitaka uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji kwa mwaka wa fedha unaoisha ili uzoefu wake utumike kwa mwaka wa fedha unaofuata. Aidha, uchambuzi wa makadirio kwa mwaka wa fedha 2025/2026 unafanyika kwa madhumuni ya kuendana na mwelekeo wa utekelezaji wa shughuli za umma chini ya Wizara hii. Kwa madhumuni hayo uchambuzi uliofanyika uligusa maeneo yafuatayo:

- (i) Mpango unaolengwa kutekelezwa na Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/2026;
- (ii) Malengo ya ukusanyaji wa mapato;
- (iii) Makadirio ya Matumizi ya Kawaida; na
- (iv) Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya miradi ya Maendeleo.

3.2 Uchambuzi wa Mpango wa Utekelezaji kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii ulilenga kubaini iwapo, fedha zinazoombwa kuidhinishwa na Bunge zinawezesha tija ya majukumu ya Wizara hii. Kufikia azma hiyo, Kamati ilichambua

Mpango wa utekelezaji wa Wizara hii kwa mwaka wa fedha 2025/2026 kwa kulinganisha na majukumu ya msingi ya wizara na vyombo vyake vyote.

Mheshimiwa Spika, Naomba kulijulisha Bunge lako Tukufu kuwa, uchambuzi umeonesha namna mipango iliyobainishwa na Wizara inavyoweza kuimarisha usalama wa raia na mali zao, utulivu na amani nchini, udhibiti wa uingiaji na utokaji nchini, usajili wa Jumuiya, huduma za vitambulisho vya Taifa pamoja na mambo mengine kuhusu majukumu ya Wizara hii.

3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii umefanyika kwa kuzingatia mambo yafuatayo:-

- (i) Ulinganisho wa lengo la mapato kwa mwaka wa fedha 2024/2025 na ukusanyaji ili kuona uhalisia wa lengo linalowekwa kwa mwaka wa fedha 2025/2026;
- (ii) Uwiano wa mchango wa makadirio kwa kila Fungu ikilinganishwa na uzoefu wa mchango wa makusanyo ya kila Fungu kwa mwaka wa fedha 2024/2025; na
- (iii) Uwiano wa bajeti ya matumizi kwa lengo la makusanyo kwa mwaka wa fedha 2025/2026 ukilinganishwa na hali ilivyokuwa kwa ukusanyaji na upatikanaji wa fedha kwa mwaka wa fedha 2024/2025. Lengo ni kujiridhisha zaidi na maeneo yanayohitaji msisitizo katika ukusanyaji.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya Uchambuzi yanaonesha mambo yafuatayo:-

- (i) Kiasi cha mapato kinachokadiriwa kwa mwaka wa fedha 2025/2026 kimeongezeka kwa **asilimia 6** ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2024/2025. Hata hivyo, uzoefu wa ukusanyaji kwa mwaka wa fedha unaoisha ulionesha kumudu kukusanya **asilimia 65** hadi kipindi cha robo ya tatu ya kipindi cha utekelezaji.
- (ii) Fungu 14 – Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, Fungu 28-Jeshi la Polisi, Fungu 29- Jeshi la Magereza na Fungu 93 - Jeshi la Uhamiaji yanategemewa kufanikisha ongezeko la makadirio ya mapato. Lakini uzoefu wa makusanyo kwa mwaka wa fedha 2024/2025 ulionesha kuwa Jeshi la Polisi halikuwa limefika **asilimia 75** wakati wa robo ya tatu ya Kipindi cha Utekelezaji.
- (iii) Makadirio ya Makusanyo kwa Fungu 51- Wizara yenyewe yanalingana na makadirio kwa mwaka wa fedha unaokwisha yaani 2024/2025.
- (iv) Makadirio ya Makusanyo kwa Fungu 29 – Jeshi la Magereza yameongezeka kwa **asilimia 25**. Uzoefu wa makusanyo unaonesha kuwa Makadirio ya Fungu hili yanaweza kuongezwa na kukusanywa zaidi kuliko lengo lililowekwa.

Mheshimiwa Spika, kukosekana kwa vifaa vya kisasa vya kidigitali, uhaba wa vitendea kazi na upungufu wa

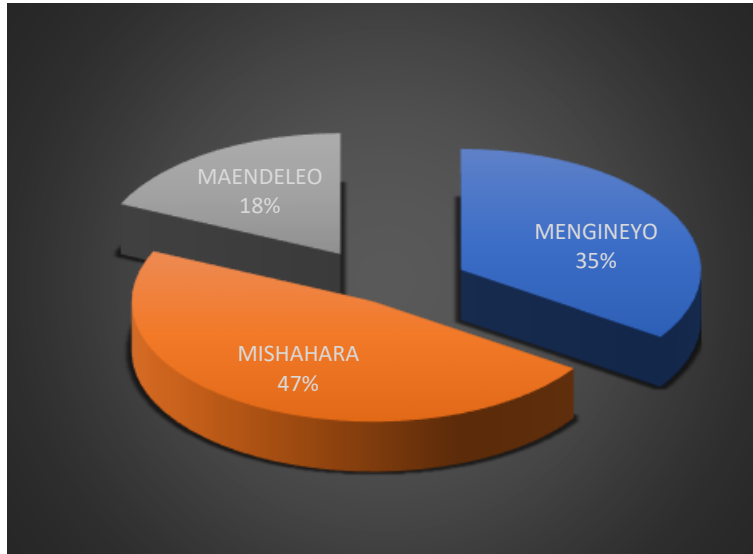
rasilimaliwatu vinaendelea kuwa changamoto. Uzoefu wa hali katika kipindi cha miaka mitano unaonesha kuwa, mambo hayo yamekuwa yakiathiri makusanyo ya mapato. Hivyo, kwa mwaka wa fedha 2025/2026, changamoto hizo zisipofanyiwa kazi lengo la makusanyo linalowekwa linaweza lisifikiwe.

3.3.1 Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Makadirio ya bajeti ya Maendeleo ulifanyika kwa kulinganisha na utekelezaji wa bajeti kwa mwaka wa fedha 2024/2025. Aidha, ulinganisho ulifanyika ili kubaini uwiano wa miradi inayopangwa kutekelezwa na shughuli za kawaida za uendeshaji. Kutokana na uchambuzi huo ilibainika kama ifuatavyo:-

- (i) Matumizi kwa ajili ya Miradi ya maendeleo yanakadiriwa kuwa **asilimia 18** ya jumla ya Bajeti kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 06**.

Kielelezo Na. 6 Mchanganuo wa Aina za Matumizi kwa Asilimia ya Jumla ya Bajeti inayokadiriwa

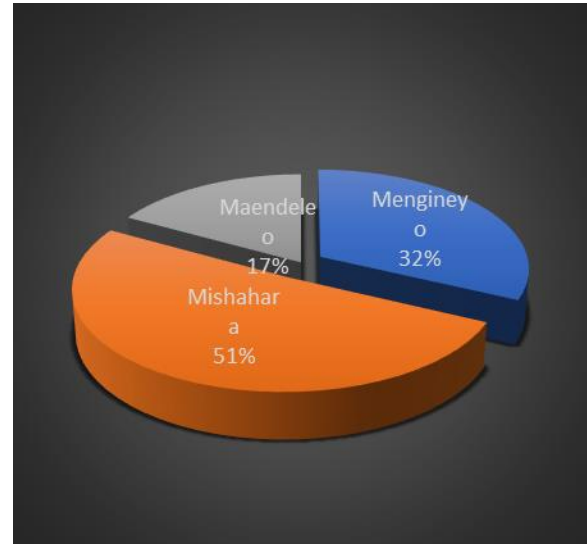

Chanzo: Randama ya Wizara

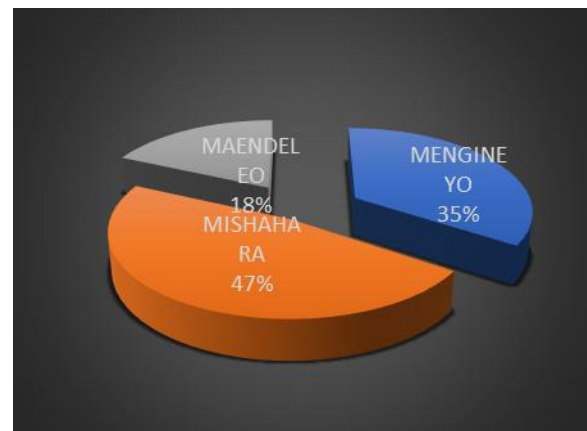
- (ii) Makadirio ya Bajeti ya Miradi ya Maendeleo yameongezeka kwa **asilimia 26** ikilinganishwa na Makadirio ya bajeti ya maendeleo kwa mwaka wa fedha 2024/2025;
- (iii) Uwiano wa bajeti ya Miradi ya Maendeleo kwa Bajeti nzima ya Mafungu yote ya Wizara Umeongezeka kwa wastani wa **asilimia 1.4** kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 07**.

Kielelezo Na. 7 Ulinganisho wa Uwiano wa Makadirio ya Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka wa fedha 2024/2025 ukilinganishwa na uwiano wa makadirio ya Bajeti hiyo kwa Mwaka 2025/2026

Makadirio kwa mwaka 2024/2025

Makadirio kwa mwaka 2025/2026

Chanzo: Randama ya Wizara

3.3.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa ujumla

Mheshimiwa Spika, Mbali na uchambuzi wa makadirio ya matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo, Kamati ilifanya uchambuzi wa jumla wa makadirio kwa mwaka wa fedha

2025/2026. Katika uchambuzi huo, Kamati ilibaini yafuatayo:-

- (i) Bajeti ya Wizara hii imeongezeka kwa **asilimia 17** ikilinganishwa na bajeti kwa mwaka wa fedha 2024/2025;
- (ii) Ongezeko la fedha za miradi ya maendeleo halitakuwa na mantiki iwapo Wizara haitahakikisha kuwa, Mafungu yote yanakamilisha taratibu za awali za kuomba fedha kwa wakati na kwamba HAZINA itatoa fedha zinazohusika kama inavyostahili.
- (iii) Makadirio ya Matumizi ya aina zote katika Wizara hii yamezingatia umuhimu wa kufanikisha uimarishaji wa hali ya ulinzi, usalama, amani na utulivu nchini; na
- (iv) Makadirio ya Matumizi yaliyowasilishwa yasipoidhinishwa na Bunge kwa kiasi hicho au kwa nyongeza zaidi , majukumu ya Wizara hii yatakuwa mashakani na shughuli za umma nchini zitaingia matatani.

SEHEMU YA NNE

4.0 MAONI, USHAURI NA HITIMISHO

4.1 Maoni ya Kamati

Mheshimiwa Spika, uchambuzi ulioelezwa katika Taarifa hii, umejenga msingi wa jumla wa mtazamo na maoni ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja. Aidha, Mtazamo huo unazingatia matokeo ya uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji na ufuatiliaji wa kawaida wa shughuli za Wizara hii. Kwa msingi huo, Kamati ina mtazamo na maoni yafuatayo:-

- (i) Umefika wakati sasa Wizara itekeleze ipasavyo maelekezo ya kuanza kutoa jamii namba kwa watu wote nchini;
- (ii) Ofisi ya Msajili wa Jumuiya ina majukumu makubwa katika usajili wa Taasisi za kidini na zisizo za kidini; hata hivyo Ofisi hii haitekelezi ipasavyo majukumu yake kwa kuwa ni ofisi ndani ya Wizara na hivyo inashindwa kutoa huduma kwa ufanisi hadi ngazi ya kata na mtaa. Hali inayosababisha uwepo wa Taasisi za dini ambazo hazijasajiliwa lakini zinatoa huduma. Hivyo, imefika wakati sasa Ofisi ya Msajili wa Jumuiya iwe Taasisi Kamili.
- (iii) Jeshi la Zimamoto na Uokoaji litaanza kupokea zana na vifaa vya kisasa kwa ajili ya uokozi na kuzimamoto katika mwaka huu 2025. Hivyo, kuna umuhimu wa kuboresha ofisi zilizopo na kujenga ofisi mpya katika maeneo

ambayo hayana ofisi ili kuimarisha huduma kwa wananchi pamoja na kuweka mazingira mazuri ya kutunza zana na vifaa hivyo.

- (iv) Uboreshaji wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika nyanja ya vifaa na zana za kisasa uende sambamba na kutoa mafunzo kwa Askari juu ya matumizi na utunzaji wa vifaa na zana hizo;
- (v) Makadirio ya matumizi ya fedha kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo yatakuwa na mantiki ikiwa Wizara kupitia Taasisi zake zitaweka utaratibu mzuri wa kuanza na kukamilisha taratibu za awali mapema ili kuweza kuomba fedha hizo HAZINA kwa wakati. Kushindwa kukamilisha taratibu hizo mapema si jambo lenye afya kwa miradi ya Maendeleo;
- (vi) Juhudi kubwa zinazofanywa na Serikali katika kuimarisha vyombo vya ulinzi na usalama vilivyo chini ya Wizara hii ni jambo la kupongezwa na kujivunia. Hata hivyo ni muhimu juhudi hizo ziende sambamba kuimarisha matumizi ya vifaa na zana za kisasa za kiteknolojia;
- (vii) Pamoja na juhudi za Serikali katika kutatua changamoto ya Uhaba wa vyombo vya usafiri na usafirishaji kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara hii, bado changamoto hii inaendelea kuathiri utendaji wa vyombo hivyo; isipoendelea kupatiwa utatuzi, utendaji utaendelea kuathirika;

- (viii) Matumizi ya vifaa vya kisasa na vya kidijitali kwa vyombo vya Ulinzi chini ya Wizara hii ni suala lisiloepukika kwa sasa. Hivyo, kuimarisha matumizi ya vifaa hivyo ni kuboresha utendaji wa vyombo pamoja na kuimarisha hali ya usalama wa raia na mali zao kama ilivyobainishwa katika Ilani ya Chama Cha Mapinduzi ya Mwaka 2020, ukurasa wa 155-160; na
- (ix) uwepo wa wakimbizi nje ya makambi na makazi ya wakimbizi ni suala linalopaswa kupewa kipaumbele na kushughulikiwa ipasavyo na Wizara. Suala hili lisiposhughulikiwa kikamilifu athari zake ni kubwa kwa nchi. Hivyo, Serikali iwabaini na kuwachukulia hatua stahili wakimbizi wote walio nje na makazi na hifadhi ya wakimbizi kinyume na Sheria na taratibu za wakimbizi.
- (x) Biashara haramu ya usafirishaji wa Binadamu inakuwa kwa kasi nchini. Katika mwaka wa fedha 2025/26 ipo haja ya Wizara kutoa mkazo katika mapambano ya kuzuia na kukabiliana na biashara hii haramu ikiwemo kutoa elimu kwa umma kuhusu athari zake.
- (xi) Wizara iweke mkakati wa kupata ardhi kwa ajili ya matumizi ya vyombo vilivyo chini ya Wizara hii kwa matumizi ya baadae. Kufanya hivyo kutasaidia Kwenda sambamba na kutanuka kwa makazi na shughuli za kiuchumi pamoja na mahitaji ya baadaye.

4.2 Ushauri wa Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa msingi wa Maoni na mtazamo niliyotoa, Kamati inashauri ifuatavyo:-

- (i) Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi iweke utaratibu mzuri na unaotekelezeka wa kuanza mapema maandalizi ya awali ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo ili kuweza kuomba fedha za Maendeleo HAZINA kwa Mafungu yote Matano kwa kuzingatia mipango iliyowekwa na kwa wakati.
- (ii) Serikali iendeele kuboresha hali ya vyombo vya usafiri na usafirishaji kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara hii. Kufanya hivyo, kutaboresha utendaji kazi wa Majeshi haya katika kukabiliana na uhalifu pamoja na majanga mbalimbali na hivyo kuboresha hali ya usalama wa raia na mali zao.
- (iii) Serikali iendeele na mkakati wake wa kuboresha hali ya vifaa na vitendea kazi kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani. Kufanya hivyo kutaongeza ufanisi wa Majeshi hayo katika utendaji kazi ikiwemo ukusanyaji wa maduhuli.
- (iv) Pamoja na juhudi za Serikali kuongeza ajira kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara katika kipindi cha miaka minne iliyopita; Serikali iendeele kuviwezesha Vyombo vya Ulinzi na Usalama kwa kuajiri Askari wengi zaidi ili kuimarisha utendaji kazi wa vyombo hivyo katika kuhudumia

wananchi na hivyo kwenda sambamba na mahitaji halisi pamoja na ukuaji wa makazi na shughuli za kiuchumi.

- (v) Kukua kwa teknolojia kunachangia kuibuka kwa uhalifu mpya na njia mpya za uhalifu. Ili kukabiliana na hali hii, Serikali iimarisha matumizi ya zana na vifaa vya kidigitali katika utendaji kazi wa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya ndani. Suala hili liende sambamba na kuimarisha mafunzo kwa Askari na Watumishi.
- (vi) Serikali ishirikiane na wadau mbalimbali kutoa elimu kwa umma juu ya biashara haramu ya usafirishaji wa binadamu kuhusu athari zake na namna ya kukabiliana na biashara hiyo inayokuwa kwa kasi nchini.
- (vii) Katika mwaka wa fedha 2025/2026 Serikali ikamilishe mchakato wa kuanza kutumia Jamii Namba. Kufanya hivyo kutasaidia mwananchi kuwa na namba moja ya utambulisho katika kila nyanja.

4.3 Ushauri Mahsus

Mheshimiwa Spika, Zaidi ya Ushauri wa jumla, Kamati inao ushauri kwa kila Fungu kulingana na yaliyobainika. Ushauri huo ni kama ifuatavyo:-

4.3.1 Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji

Mheshimiwa Spika, Ili kufanikisha ustawi wa watu nchini kutokana na shughuli mbalimbali za jamii na za umma, Huduma za Zimamoto na uokoaji zinahitaji kuendelea kuboreshwa. Kamati inashauri kuwa:

- (i) Serikali ihakikishe Ujenzi unaoendelea wa Ofisi za Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika Mikoa mbalimbali unazingatia matumizi ya vifaa na zana za kisasa za kiteknolojia kwa matumizi ya sasa na baadae. Kufanya hivyo kutasaidia majengo hayo kutumika kwa tija iliyokusudiwa; na
- (ii) Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lijipange kutoa mafunzo ya kisasa ya matumizi ya vifaa vya kisasa vya uokozi na kuzimamoto kwa Askari wake juu ya matumizi na utunzaji wa vifaa vinavyotarajiwa kupokelewa kuanzia mwaka huu 2025.
- (iii) Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lifanye tathmini ya mkakati wake wa elimu kwa umma kuhusu masuala ya moto na majanga mbalimbali. Tathmini hiyo itumike kuzigeuza changamoto zilizopo kama fursa ya kuimarisha utekelezaji wa elimu kwa umma kwa kuzingatia matumizi ya teknolojia.

4.3.2 Fungu 28- Jeshi la Polisi

Mheshimiwa Spika, kwa kutambua nafasi ya Jeshi la Polisi katika kuimarisha usalama wa raia na mali zao pamoja na kufanikisha amani, utulivu na ustawi katika Jamii, Kamati inashauri kama ifuatavyo:-

- (i) Serikali iendelee kusimamia inavyostahili katika kuhakikisha Askari wa Jeshi la Polisi wanazingatia Sheria, Kanuni, taratibu, miiko, weledi, tamaduni na maadili ya Jeshi la Polisi katika utendaji kazi wao;
- (ii) Jeshi la Polisi lijikite kwenye matumizi ya vifaa vya kiteknolojia katika kukabiliana na uhalifu pamoja na kuimarisha usalama barabarani. Kufanya hivyo kutasaidia kuboresha utendaji wa Jeshi hilo ikiwemo mbinu za kukabiliana na uhalifu unaotokana na matumizi ya teknolojia pamoja na kudhibiti usalama barabarani; na
- (iii) Jeshi la Polisi liendelee kuimarisha ushiriki wa Jamii katika dhana nzima ya Usalama wa Raia na mali zao. Kufanya hivyo kutasaidia Jeshi hilo kusogeza huduma zake kwa wananchi na hivyo kuimarisha mapambo ya uhalifu katika Jamii.

4.3.3 Fungu 29- Jeshi la Magereza

Mheshimiwa Spika, ili kudhibiti amani katika jamii kwa kuimarisha huduma za magereza na kuongeza tija ya

shughuli za urekebu magerezani, Kamati inashauri yafuatayo:-

- (i) Pamoja na kuipongeza Serikali kwa kutenga fedha kwa ajili ya kukamilisha Ujenzi wa Magereza mapya mawili pamoja na kukarabati Magereza Makuu manne kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026. Mantiki ya kutenga fedha hizo itapatikana ikiwa Jeshi litakamilisha hatua za awali na kuomba fedha kwa kuzingatia mpango uliowekwa.
- (ii) Ili kufikia tija na malengo yaliyokusudiwa katika utoaji wa mafunzo ya urekebu; Serikali iboreshe miundombinu chakavu ya magereza nchini.
- (iii) Serikali iendee kuliwezesha Jeshi la Magereza kupata magari kwa ajili ya kusafirisha mahabusu na kuimarisha Mfumo wa Mahakama Mtandao katika Magereza nchini ikiwa ni sehemu ya uimarishaji wa mfumo wa Haki Jinai.

4.3.4 Fungu 51 - Wizara

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa taarifa na makadirio kwa Fungu 51 umeipa kamati nafasi ya kushauri ifuatavyo:-

- (i) Wizara iisimamie kwa karibu Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kuhakikisha kuwa inatekeleza mpango wa utambuzi wa watu kwa

kutoa Jamii Namba kwa Raia halali wa Tanzania ikiwemo watoto kuanzia chini ya mwezi mmoja.

- (ii) Ofisi ya Msajili wa Jumuiya iwe Mamlaka/Taasisi kamili inayojitegemea. Kufanya hivyo kutasaidia taasisi hiyo kutekeleza majukumu yake kuanzia ngazi ya kitongoji, Kijiji, Mtaa na Wilaya, tofauti na sasa ambapo inatekeleza majukumu yake kama idara ndani ya Wizara.
- (iii) Serikali iweke Mkakati unaotekelezeka wa kuhakikisha inawabaini na kuchukulia hatua stahiki wakimbizi wote walio nje ya makambi na makazi ya wakimbizi kinyume na sheria na taratibu za wakimbizi.
- (iv) Serikali kwa kushirikiana na Wadau mbalimbali wa kimataifa na Kitaifa iharakishe mpango wake wa kuwarejesha wakimbizi katika nchi zao. Kwani wakimbizi wengi walioko nchini hali ya amani, utulivu na usalama imeimarika katika nchi zao.
- (v) Wizara iweke mkakati kuhakikisha vyombo vya ulinzi vilivyo chini ya Wizara hii vinapata maeneo ya ardhi kwa ajili ya matumizi ya wakati ujao kutokana na ukweli kuwa matumizi ya ardhi yanaongezeka kwa kasi nchini.

4.3.5 Fungu 93 - Uhamiaji

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Jeshi la Uhamiaji, Kamati inashauri kuwa:

- (i) Serikali iendelee kusimamia inavyostahili katika kuhakikisha Askari wa Idara ya Uhamiaji wanazingatia Sheria, Kanuni, taratibu, miiko, weledi, tamaduni na maadili ya Idara hiyo katika utendaji kazi wao.
- (ii) Serikali iendelee kuiwezesha Idara ya Uhamiaji kupata vyombo vya usafiri na usafirishaji ili kuoboresha utendaji kazi na kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi.
- (iii) Serikali ifunge mfumo wa uhamiaji Mtandao katika Ofisi zote za Uhamiaji zisizo na mifumo hiyo sambamba na mfumo wa udhibiti wa mipaka kwenye Vituo 26 vya kuingia na kutoka nchini. Kufanya hivyo kutaimarisha udhibiti wa uingiaji na utokaji wa raia na wageni nchini kupitia mipaka yetu.
- (iv) Serikali iendelee na mkakati wa makusudi wa kudhibiti mianya ya njia zisizo rasmi zaidi ya 1000 katika mikoa mbalimbali ya mipakani ikiwemo kutumia mifumo ya udhibiti mipaka (e-border). Kufanya hivyo kutasaidia kudhibiti uingiaji wa

wahamiaji haramu pamoja na bidhaa za magendo nchini; na

- (v) Serikali isimamie na kuhakikisha ujenzi wa majengo ya Idara ya Uhamiaji unaondelea katika maeneo mbalimbali nchini unazingatia matumizi ya vifaa vya kiteknolojia kwa kuzingatia wakati wa sasa na ujao.

4.4 Hitimisho

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru kwa kunipa nafasi kwa ajili ya kuwasilisha Taarifa hii. Aidha, Nawashukuru Wajumbe wa Kamati ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ambao maoni, ushauri na ushirikiano wao umewezesha kukamilika kwa taarifa hii. Naomba majina yao kama yalivyo orodheshwa katika Taarifa hii yaingie kwenye Taarifa Rasmi za Bunge (*Hansard*):-

1.	Mhe. Vita Rashid Kawawa, Mb	- Mwenyekiti
2.	Mhe. Vincent Paul Mbogo, Mb	- M/Mwenyekiti
3.	Mhe. Abdi Hija Mkasha, Mb	- Mjumbe
4.	Mhe. Ali Juma Mohamed, Mb	- Mjumbe
5.	Mhe. Bupe Nelson Mwakang'ata, Mb	- Mjumbe
6.	Mhe. Daniel Tlemai Awack, Mb	- Mjumbe
7.	Mhe. Dr. Alfred James Kimea, Mb	- Mjumbe
8.	Mhe. Edwin Enosy Swalle, Mb	- Mjumbe
9.	Mhe. Fakharia Shomar Khamis, Mb	- Mjumbe
10.	Mhe. Felister Deogratius Njau, Mb	- Mjumbe

11. Mhe. Grace Victor Tendega, Mb - Mjumbe
12. Mhe. Balozi Liberata Mulamula, Mb - Mjumbe
13. Mhe. Joseph Michael Mkundi, Mb - Mjumbe
14. Mhe. Maulid Saleh Ali, Mb - Mjumbe
15. Mhe. Minza Simon Mjika, Mb - Mjumbe
16. Mhe. Muharami Shabani Mkenge, Mb - Mjumbe
17. Mhe. Mwinyikondo Rajab Mustafa, Mb - Mjumbe
18. Mhe. Maimuna Salum Mtanda, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Zahor Mohammed Haji, Mb - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Wajumbe wa Kamati napenda kutumia fursa hii kumshukuru Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi Mhe. Innocent Lugha Bashungwa (Mb), Naibu Waziri, Mhe. Daniel Baran Sillo (Mb), pamoja na Katibu Mkuu Ndg. Ally Senga Gugu na Watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano na mchango wao katika kipindi chote cha utekelezaji wa majukumu ya Kikanuni ya Kamati.

Mheshimiwa Spika, mwisho lakini si kwa umuhimu, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Baraka I. Leonard. Aidha, napenda kuishukuru Sekretariat ya Kamati kwa kuratibu vyema shughuli za Kamati na kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako Tukufu lipokee Taarifa hii ili lijadili na likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Mambo ya Ndani

ya Nchi kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

Mheshimiwa Spika, naunga mkono hoja na naomba kuwasilisha.

Vita Rashidi Kawawa, Mb

MWENYEKITI

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO
YA NJE, ULINZI NA USALAMA**

26 Mei, 2025

**KIAMBATISHO NA. 01: UFAFANUZI WA HALI YA UTEKELEZAJI WA
MIRADI MIWILI ILIYOKAGULIWA**

NA	FUNGU/ MRADI NA.	UFAFANUZI	MAELEZO KUHUSU HALI YA UTEKELEZAJI
1.	<p>Fungu 14</p> <p>Mradi Na.</p>	<p>Ujenzi wa Kituo cha Zimamoto na Uokoaji Mkoa wa Manyara</p>	<p>(a) Mradi utagharimu kiasi cha Sh. Shilingi 699, 999,999.70;</p> <p>(b) Mradi ulianza kutekelezwa Mwezi Oktoba, 2023;</p> <p>(c) Mpango wa Utekelezaji umewekwa kwa Awamu Mbili;</p> <p>(d) Mradi unatekelezwa kwa utaratibu wa Force Accounts;</p> <p>(e) Awamu ya kwanza imekamilika kwa kiasi cha Shilingi 285,714,285.70/=;</p> <p>(f) Kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 Bajeti iliyotengwa ni Shilingi 414,285,714.00/= kwa ajili ya kukamilisha mradi huu;</p> <p>(g) Mwezi Februari, 2025 Jeshi lilipokea kiasi cha Shilingi 414,285,714.00 kwa ajili ya kukamilisha ujenzi wa mradi huu;</p> <p>(h) Mradi ulisimama utekelezaji wake kutokana na mtiririko wa fedha kutoka HAZINA kutokuwa wa kuridhisha. Kwani katika mwaka wa fedha 2024/2025 fedha zimetolewa Mwezi Februari, 2025.</p>

NA	FUNGU/ MRADI NA.	UFAFANUZI	MAELEZO KUHUSU HALI YA UTEKELEZAJI
			(i) Hadi wakati kamati inatembelea mradi ujenzi ulikuwa umefikia asilimia 48 na baada ya kupokelewa fedha zote za ujenzi wa awamu ya pili; ujenzi umepangwa kukamilika Mwezi Juni, 2025.
2.	Fungu 28 Mradi Na. 6582	Ujenzi wa Ofisi ya Kamanda wa Polisi Mkoa wa Manyara	(a) Mradi ulitengewa kiasi cha Shilingi 1,600,000,000/= (b) Mpango wa utekelezaji umepangwa katika awamu mbili; (c) Mradi ulianzwa kutekelezwa tarehe 20/05/20023. Aidha, mradi huu unatekelezwa kwa mfumo wa <i>Force Account</i> ; (d) Awamu ya kwanza ilikamilika kwa kiasi cha shilingi milioni 800 ; (e) Awamu ya Pili ilianza tarehe 10/03/2025 baada ya kupokea kiasi cha Shilingi 400,000,000/= na hivyo kufanya kiasi kilichopokelewa kwa ajili ya mradi hadi Kufikia Mwezi Machi, 2025 kuwa Shilingi 1,200,000,000/= ; (f) Hadi wakati kamati inatembelea mradi ujenzi ulikuwa umefikia asilimia 60 na umepangwa kukamilika Mwezi Mei, 2025 ikiwa kiasi kilichobakia cha shilingi 400,000,000/= kitapatikana kati ya Mwezi Aprili na Mei, 2025.

**KIAMBATISHO NA. 02: UTEKELEZAJI WA MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA
KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA**

Maelezo ya Jumla

Wakati wa kuchambua Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, Kamati ilishauri masuala mbalimbali ambapo maelezo ya Wizara kuhusu utekelezaji wa maoni na ushauri huo ni kama ifuatavyo:-

- I. Wizara isimamie kwa karibu Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kuhakikisha kuwa inatekeleza mpango wa utambuzi wa watu kwa kutoa Jamii Namba kwa Raia halali wa Tanzania ikiwemo watoto kuanzia chini ya mwezi mmoja. Jamii Namba hiyo ndio itakuwa namba ya utambulisho wa mwananchi katika kila eneo.

NIDA inaendelea kutekeleza maelekezo ya Mheshimiwa Rais ya utoaji wa Jamii Namba kwa kuweka mazingira yatakayowezesha Taasisi na Wizara zote zinazotoa huduma kwa watu kutumia Namba ya Utambulisho wa Taifa (NIN) itakayojulikana kama Jamii Namba. Hatua ambazo zimechukuliwa ni pamoja na:

- a) Kujenga mfumo wa kieletroniki (Jamii Namba Gateway System) unaowezesha mfumo wa RITA kuwasilisha taarifa za kizazi katika mfumo wa utambuzi wa watu wa NIDA ili kuwezesha utoaji wa Namba ya Utambulisho itakayotumika kuanzia mtoto anapozaliwa hadi anapofariki.

- b) Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari kwa kushirikiana na Taasisi zinazohusika katika utoaji wa Jamii Namba (RITA, NIDA, ZCSRA na Idara ya Uhamiaji) inafanya marekebisho ya mifumo ya ndani ya taasisi hizo ili kuwezesha ubadilishanaji wa taarifa na utolewaji wa Jamii Namba; na
- c) Ununuzi wa vifaa na miundombinu wezeshi (Sever, Storage na Softwares) kwa ajili ya utoaji wa Jamii Namba, ambapo ufungaji wa vifaa hivyo unaendelea.

II. Serikali ifanye mapitio ya Sheria ya Parole ili kubaini changamoto za kisheria zinazoathiri ufanisi katika utekelezaji pamoja na lengo la kutungwa kwake kwa madhumuni ya kufanya marekebisho ili kuboresha inavyostahili.

Uchambuzi wa vifungu vinavyohitaji kufanyiwa marekebisho umefanyika. Wizara inatarajia kuwasilisha Mapendekezo ya Marekebisho ya Sheria Parole kwa Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa mwongozo na maoni yake Mwezi Aprili 2025.

III. Serikali iandae mkakati wa kudhibiti mapema Jumuiya zote zinazoendesha shughuli zake kinyume na malengo yaliyoainishwa wakati wa usajili. Kufanya hivyo kutasadia kudhibiti madhara ambayo yanaweza kutokea hali hiyo isipodhibitiwa mapema.

Mkakati wa Kudhibiti mapema Jumuiya zinazoendesha shughuli zake kinyume na malengo ya kuanzishwa kwake unaandaliwa. Mkakati huo unatarajiwa kukamilika mwishoni mwa robo ya pili ya mwaka wa fedha 2025/2026, kwa kuwa unapaswa kuhusisha zoezi la kukusanya maoni kutoka kwenye Wizara za Kisekta na Mamlaka mbalimbali za Serikali pamoja na wadau wengine. Kwa sasa, Wizara kupitia Ofisi ya Msajili wa Jumuiya za Kiraia inatekeleza afua mbalimbali kama njia ya kudhibiti Jumuiya hizo wakati huo maandalizi ya Mpango Mkakati yakiendelea.

Afua hizo ni pamoja na: kutoa elimu kwa Kamati za Usalama za Mikoa na Wilaya juu ya umuhimu wa kufuatilia mienendo ya Jumuiya na viongozi wake katika maeneo yao; kuboresha muundo wa Ofisi ya Msajili wa Jumuiya za Kiraia kwa lengo la kuwezesha uanzishwaji wa ofisi hizo katika ngazi ya Wilaya ili kuongeza ufanisi katika usimamizi na ufuatiliaji wa Jumuiya; kuendelea na mazoezi ya ukaguzi pamoja na ukaguzi shirikishi kwa kushirikiana na Vyombo vya Ulinzi na Usalama na kuchukua hatua stahiki kwa jumuiya zinazoendesha shughuli zake kinyume na masharti ya usajili na malengo ya kuanzishwa kwake.

- IV. Serikali iboreshe muundo wa Idara ya Huduma kwa Wakimbizi kwa kuanzisha kitengo maalum cha kufuatilia wakimbizi waliopo nje ya makambi na makazi ya wakimbizi ili kitengo hicho kiweze kusimamia kikamilifu utekelezaji wa Mpango wa**

kuwatafuta, kuwatambua na kuchukua hatua za kisheria kwa Wakimbizi walio nje ya makazi na makambi ya wakimbizi.

Wizara imeandaa rasimu ya muundo ambao umetambua na kuanzisha sehemu ya ufuatiliaji wa wakimbizi waliopo nje ya kambi na makazi ya wakimbizi. Aidha, uwepo wa sehemu hiyo utawezesha Idara ya Huduma kwa Wakimbizi kubaini na kuchukua hatua stahiki za kisheria kwa wakimbizi na waomba hifadhi watakao bainika kuvunja sheria za nchi. Jukumu hilo litatekelezwa kwa kutumia mifumo mbalimbali ya kielektroniki iliyopo nchini hasa fursa ya maelekezo ya Serikali ya mifumo kusomana.

V. Wizara pamoja na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji zishirikiane na Wizara ya Fedha na kuainisha namna bora ya Fungu 14 litakusanya maduhuli yatokanayo na Tozo za ukaguzi wa magari. Kufanya hivyo kutasaidia kuongeza mapato ya Serikali.

Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji imefanya uchambuzi wa namna bora ya kuboresha ukaguzi wa tozo zitokanavyo na vyombo vya usafiri na usafirishaji ili kuimarisha maduhuli ya Serikali. Inapendekezwa kuwa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lishirikiane na Mamlaka ya Usimamizi wa Bima Tanzania (TIRA) kupitia Namba ya Malipo Jumuishi katika kukusanya tozo za ukaguzi wa vyombo vya usafiri na usafirishaji. Aidha, ukusanyaji wa tozo hizo ufungamanishwe na malipo ya

bima ya chombo husika ili mhusika anapokata bima ya mwaka alipie pamoja na tozo kwa ajili ya ukaguzi wa chombo hicho.

VI. Serikali iandae Mpango Mkakati wa muda mrefu wa kutoa mafunzo ya Uokozi Majini (divers) kwa Askari wengi zaidi pamoja na ununuzi wa vifaa vya uokozi kwa kuzingatia mahitaji halisi.

Jeshi la Zimamoto na Uokoaji limeendelea kutekeleza mpango mkakati wa muda mrefu wa kutoa mafunzo ya uokoaji majini (divers). Hadi kufikia Februari, 2025 jumla ya Askari **179** wamepatiwa mafunzo ya uokoaji majini ambapo Askari **153** wamepatiwa mafunzo katika Chuo cha KMKM-Zanzibar na **26** katika Chuo za Zimamoto na Uokoaji Ilala.

VII. Ujenzi wa Ofisi za Jeshi la Zimamoto na Uokoaji unaoendelea katika mikoa mbalimbali nchini uzingatie upatikanaji wa eneo kubwa ambalo litakidhi ujenzi wa miundombinu ya kisasa na mahitaji ya baadae.

Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linaendelea na utaratibu wa upatikanaji wa maeneo makubwa kwa ajili ya ujenzi wa vituo pamoja na nyumba za makaazi ya Askari unaokidhi miundombinu ya kisasa na mahitaji ya baadae. Aidha, kwa sasa maeneo kwa ajili ya ujenzi wa vituo daraja A yatakuwa na ukubwa wa mita za mraba **6,400**, daraja B mita za mraba **5,200** na daraja C mita za mraba **4,900**. Pia, maeneo kwa ajili ya makaazi ya Maafisa, Wakaguzi na Askari kwa daraja A,

yatakuwa na ukubwa wa mita za mraba **45,125**, kwa daraja B mita za mraba **39,500** na daraja C mita za mraba **33,000**.

Vilevile, katika mwaka 2024/25 Jeshi limepokea **Shilingi 235,808,644.30** kwa ajili ya kuwezesha upatikanaji wa ardhi katika Mikoa ya Dodoma, Iringa, Njombe, Kigoma, Mwanza na Tanga yenye ukubwa wa Ekari **257.27**.

VIII. Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lijipange kutumia mbinu za kiteknolojia na za kisasa katika kupambana na majanga mbalimbali. Kufanya hivyo, kutasaidia Jeshi hilo kutoa huduma katika miradi mikubwa ya kimkakati na kupambana na majanga kwa mbinu za kisasa zaidi.

Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linaendelea na utaratibu wa kuwapatia mafunzo ya kisasa Maafisa na Askari ili kuendana na kasi ya ukuaji wa tekinolojia. Hadi kufikia Februari, 2025 Jumla ya Maafisa na Askari **1,403** wamepatiwafunzi mafunzo mbalimbali ndani na nje ya nchi ikiwemo; *High Angle Rescue*, *Explosive Hazard Awareness Training (E-HAT)*, *Hazmat*, *Uogeleaji*, *Mass casualty control*, uchunguzi wa moto, *Rescue Techniques*, *Airport Fire Officers* na *SCBA*. Pia, Jeshi linaendelea kupitia michoro na kutoa ushauri elekezi kuhusu kinga na tahadhari dhidi ya majanga ya moto na mengine hususan kufunga mifumo ya kisasa ya kung'amua na kuzima moto (Automatic alarm and Detection and Suppression Systems) katika miradi mikubwa ya kimkakati ikiwemo mradi wa ujenzi wa reli ya kisasa (SGR), mradi wa kufua umeme wa Bwawa la

Julius Nyerere (JNHPP), Bomba la Mafuta Ghafi la Afrika Mashariki (EACOP) na upanuzi wa viwanja vya ndege.

IX. Serikali iendelee kusimamia inavyostahili katika kuhakikisha Askari wa Jeshi la Polisi wanazingatia Sheria, Kanuni, taratibu, miiko, weledi na maadili ya Jeshi la Polisi katika utendaji kazi wao.

Jeshi la Polisi limeendelea kusimamia nidhamu za Askari kwa kuimarisha madawati ya maadili na malalamiko amabayo yamefikishwa hadi katika ngazi ya Wilaya. Pia, mitaala ya mafunzo ya maadili imeboreshwa, umeanzishwa mpango wa kutoa elimu pamoja na kuanzisha mifumo ya kupokea malalamiko kidigitali.

X. Jeshi la Polisi lijikite kwenye matumizi ya vifaa vya kisasa vya kiteknolojia katika kukabiliana na uhalifu. Hatua hii iende sambamba na kutoa mafunzo ya kisasa kwa Askari ili kuwawezesha kutumia vifaa hivyo katika utekelezaji wa majukumu yao.

kwasasa Jeshi la Polisi lipo katika utekelezaji wa mambo yafuatayo: Kuimarisha mawasiliano ya redio ambapo **Shilingi 13,743,899,000** zimetolewa kwa ajili ya ununuzi wa Radio za mawasiliano ambazo tayari zipo na zinatumika kwa mawasiliano ndani ya Jeshi la Polisi, Kufunga mfumo wa alama za vidole ambapo Serikali imetenga **Shiling 40,543,900,000** kwenye bajeti ya mwaka 2024/2025 kwa ajili ya manunuzi ya

Vifaa vya TEHAMA na matengenezo ya mifumo. Mpaka sasa kiasi cha **Shilingi 7,000,000,000** kwa ajili ya ununuzi wa vifaa vya kutengeneza Mfumo wa alama za vidole **Automated Fingerprint Information System (AFIS)**, kufanya Maboresho ya Mfumo wa Usalama Barabarani na kuboresha mfumo wa usimamizi wa majalada (*Case File Management*). Adha, Jeshi limepokea **Shilingi 27,000,000,000** kwa ajili ya ununuzi wa magari ya Wakuu wa Upelelezi wa Mikoa, Wakuu wa Vikosi vya Kutuliza ghasia, na Wakuu wa Upelelezi wa Wilaya sawa na asilimia **75** ya fedha iliyotengwa kwenye bajeti ya mwaka 2024/2025. Aidha, Serikali imeendelea kutoa fedha kwa ajili ya ununuzi wa vifaa vya kijeshi ambapo **Shilingi 118,139,223,000** zilitengwa.

XI. Jeshi la Polisi liendeele kuimarisha ushiriki wa Jamii katika dhana nzima ya Usalama wa Raia na mali zao. Kufanya hivyo kutasaidia Jeshi hilo kupata taarifa fiche kwa wakati na hivyo kuimarisha mapambano dhidi ya uhalifu katika Jamii.

Jeshi la Polisi limeendelea kupeleka huduma za Polisi karibu na Jamii kwa kuboresha mpango wa Polisi Kata/Shehia ambapo kata **3,956** na Shehia **358** zilipangiwa Askari. Aidha, uhamishaji wa Jamii kuhusu ukatili wa kijinsia na watoto na ulinzi shirikishi umefanyika nchi nzima kupitia mikutano ya hadhara **7,585**, utoaji elimu katika nyumba za ibada **4,895**, shule za msingi na sekondari **7,470** na vituo vya waendesha pikipiki **7,462**.

Jeshi la Polisi limeendelea kupeleka huduma za Polisi karibu na

Jamii kwa kuboresha mpango wa Polisi Kata/Shehia ambapo kata **3,956** na Shehia **358** zilipangiwa Askari. Aidha, uhamishaji wa Jamii kuhusu ukatili wa kijinsia na watoto na ulinzi shirikishi umefanyika nchi nzima kupitia mikutano ya hadhara **7,585**, utoaji elimu katika nyumba za ibada **4,895**, shule za msingi na sekondari **7,470** na vituo vya waendesha pikipiki **7,462**.

XII. Pamoja na kuipongeza Serikali kwa kutenga fedha kwa ajili ya kukamilisha Ujenzi wa Magereza mapya mawili pamoja na kukarabati Magereza manne kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, Serikali iendelee kutoa fedha hizo kwa kadri zitakavyoidhinishwa na Bunge. Aidha, upatikanaji wa fedha hizo ulingane na ratiba ya utekelezaji wa shughuli zilizopangwa ili kuwezesha tija inayokusudiwa.

Maoni yalipokelewa na kuzingatiwa. Katika mwaka wa fedha 2024/25 kiasi cha **Shilingi 10,513,919,000** kilitengwa kwa ajili ya kukamilisha Ujenzi wa Magereza mapya mawili (02) ya Karatu – Arusha na Kilosa – Morogoro pamoja na kukarabati wa Magereza manne (04) ya Ukonga, Keko, Segerea – Dar es Salaam na Lilungu – Mtwara. Hadi kufikia mwezi Februari, 2025 jumla ya **Shilingi 2,000,000,000** zimepokelewa kwa ajili ya kugharamia utekelezaji wa miradi ya ujenzi na ukarabati wa Magereza kwa awamu ya kwanza katika magereza husika. Aidha, Jeshi la Magereza kupitia Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi litaendelea kuwasilina na Wizara ya Fedha – Hazina ili

kuhakisha kuwa fedha zilizoidhishwa na Bunge kwa ajili ya utekelezaji wa shughuli na miradi ya Maendeleo zinapatikana kwa wakati kulingana na ratiba ya utekelezaji wa shughuli zilizopangwa ili kuwezesha tija inayokusudiwa.

XIII. Jeshi la Magereza liandae mkakati wa kuboresha miundombinu chakavu kwenye baadhi ya magereza nchini kwa awamu ikiwa ni sehemu ya kuboresha mafunzo ya urekebu kwa wafungwa nchini. Kufanya hivyo kutasaidia kufikia tija iliyokusudiwa katika utoaji wa mafunzo ya Urekebu.

Maoni na Ushauri wa Kamati yamepokelewa na kuzingatiwa. Kutokana na changamoto ya hali ya uchakavu wa miundombinu ya majengo ya Magereza Nchini, Jeshi la Magereza linaendelea na jitihada mbalimbali za uboreshaji wa miundombinu ya majengo katika baadhi ya magereza.

Hata hivyo uboreshaji wa miundombinu husika hufanyika kwa awamu kadri fedha zinapopatikana. Katika mwaka 2024/2025 jumla ya **Shilingi 6,491,794,000** zilitengwa kwa ajili ya ukarabati wa miundombinu chakavu katika baadhi ya magereza. Hadi kufikia mwezi Februari, 2025 jumla ya **Shilingi 730,326,000** zimepokelewa kwa ajili ya kugharamia utekelezaji wa mradi wa ukarabati wa miundombinu chakavu kwa awamu ya kwanza katika magereza manne (04) ya Ukonga, Keko, Segerea – Dar es Salaam na Lilungu – Mtwara.

Aidha, Jeshi la Magereza linaendelea na ukamilishaji wa

maandalizi ya Mkakati wa Ukarabati wa miundombinu chakavu ya Magereza Nchini. Kukamilika kwa mkakati huo, kutasaidia Serikali na Jeshi la Magereza kwa ujumla kujua hali halisi ya uchakavu wa miundombinu ya magereza, gharama zitakazohitajika sambamba na utaratibu utakaotumika katika ukarabati wa miundombinu husika.

XIV. Serikali iliwezeshe jeshi la Magereza kupata magari hususan kwa ajili ya kusafirisha mahabusu. Kufanya hivyo kutakwenda sambamba na mkakati wa Serikali ya Awamu ya Sita ya kuimarisha mfumo wa Haki Jinai nchini.

Maoni na Ushauri wa Kamati umepokelewa na kuzingatiwa. Hata hivyo Serikali kupitia Jeshi la Magereza limeendelea kuboresha upatikanaji wa Vitendea kazi mbalimbali ikiwemo magari kwa kutenga fedha katika bajeti yake ya kila mwaka kadri hali inavyoruhusu. Katika mwaka wa fedha 2023/2024 **Shilingi 1,930,000,000** zilitengwa ambapo fedha hizo zilipokelewa na kutumika kugharamia ununuzi wa magari saba (07) ya kusafirisha mahabusu kwenda Mahakamani kusikiliza mashauri yao. Hadi kufikia mwezi Februari, 2025 Fungu 29: Jeshi la Magereza limepokea jumla ya magari (Mabasi) saba (07) kwa ajili ya kusafirisha mahabusu. Vilevile, katika mwaka 2024/2025 kiasi cha **Shilingi 1,000,000,000** zimetengwa kwa ajili ya kugharamia ununuzi wa magari mengine (03) ya kusafirisha mahabusu kwenda Mahakamani kusikiliza mashauri yao. Taratibu za ununuzi wa magari husika zinaendelea

kukamilishwa. Aidha, katika bajeti ya mwaka 2025/2026 kiasi cha **Shilingi 1,000,000,000** kimetengwa kwa ajili ya ununuzi wa magari (mabasi) mawili yatakayotumika kwa shughuli ya usafirishaji wa mahabusu kwenda Mahakamani.

Upatikanaji wa magari hayo utasaidia kuwezesha utekelezaji wa shughuli ya kuwapeleka mahabusu Mahakamani kusikiliza mashauri yao kwa wakati sambamba na utekelezaji wa mkakati wa Serikali ya Awamu ya Sita ya kuimarisha mfumo wa Haki Jinai nchini.

XV. Kama sehemu ya kuimarisha mfumo wa haki jinai nchini Jeshi la Magereza litekeleze kwa ukamilifu na ufanisi mpango wa kuimarisha huduma za Mahakama Mtandao kwa kujenga vyumba maalum katika Magereza 20 yaliyopangwa kufungwa mfumo huo katika Mwaka wa Fedha 2024/2025.

Katika kuimarisha mfumo wa haki jinai nchini Serikali kupitia Jeshi la Magereza imeendelea kutekeleza mpango wa huduma za Mahakama Mtandao katika magereza mbalimbali nchini ili kuwezesha Mahabusu kusikiliza mashauri yao wakiwa gerezani. Hadi kufikia mwezi Februari, 2025 huduma hiyo imeendelea kutolewa katika vituo 66 vya Magereza nchini. Aidha, katika mwaka 2024/2025 Fungu 29: Jeshi la Magereza limetenga **Shilingi 1,397,680,000** kwa ajili ya kujenga vyumba maalum katika magereza Ishirini (20) ambayo yatafungwa mfumo wa Mahakama Mtandao. Hadi kufikia mwezi Februari, 2025, kiasi cha **Shilingi 698,840,000** kimepokelewa kwa ajili ya kuanza ujenzi

wa vyumba hivyo katika magereza kumi na tatu (13) nchini. Kukamilika kwa vyumba husika na kufungwa mifumo ya Mahakama Mtandao utasaidia kuimarisha mfumo wa haki jinai nchini.

XVI. Serikali iendeele kuliwezesha Jeshi la Uhamiaji kupata vyombo vya usafiri ili kuwabaini wahamiaji wasio na vibali na kuwachukulia hatua stahiki kwa mujibu wa Sheria.

Serikali imendeele kuliwezesha Idara ya Uhamiaji kwa kuipatia vyombo vya usafiri kwa ajili ya Misako, Doria na Operesheni mbalimbali na kazi za kiutawala. Kwa mwaka wa fedha 2024/25 Idara ya Uhamiaji imetenga jumla ya **Shilingi 3,259,987,000.00** kwa ajili ya ununuzi wa magari 18 ambapo hadi kufikia mwezi Februari 2025, Idara imepokea kiasi cha **Shilingi 2,466,315,343.05** kwa ajili ya ununuzi wa magari tisa (09).

XVII. Serikali iandae mkakati wa kuliwezesha Jeshi la Uhamiaji kufunga mfumo wa Uhamiaji Mtandao katika Ofisi zote za Uhamiaji zisizo na mifumo hiyo sambamba na mfumo wa udhibiti wa mipaka kwenye Ofisi na baadhi ya Vituo vya kuingia na kutoka nchini. Kufanya hivyo kutasaidia kuongeza ufanisi wa Jeshi hilo kwa kutumia vifaa vya kisasa.

Katika mwaka wa fedha 2024/25 Idara imefunga Mfumo wa Usimamizi na Udhibiti wa Mipaka katika Vituo vya Mkenda-Nakawale (Ruvuma); Mtambaswala na Kilambo (Mtwara). Mfumo huu utasaidia kudhibiti uingiaji na utokaji wa raia na wageni nchini kupitia mipaka yetu. Aidha, kwa mwaka wa

fedha 2025/26 Idara imetenga kiasi cha **Shilingi 69,085,245,000.00** kwa ajili ya kuimarisha na kuboresha mfumo wa Uhamiaji Mtandao ikiwemo kufunga mfumo katika vituo 26 vya kuingia na kutoka nchini.

XVIII. Serikali iendelee na mkakati wa makusudi wa kudhibiti mianya ya njia zisizo rasmi zaidi ya 1000 katika Mikoa mbalimbali ya mipakani ikiwemo kutumia mifumo ya udhibiti mipaka (e-border). Kufanya hivyo itakuwa ni sehemu ya kudhibiti uingiaji wa wahamiaji haramu pamoja na bidhaa za magendo nchini.

Katika kudhibiti mianya na njia zisizo rasmi, Idara ya Uhamiaji imeendelea kufanya Misako, doria, kaguzi za mara kwa mara na vizuizi vya barabarani. Pia, Idara imeendelea kuongeza idadi ya Askari kwenye Mikoa ya mipakani kadri inavyoendelea kuajiri. Sambamba na hayo, Idara imeendelea kutoa elimu kupitia programu yake ya “Mjue Jirani Yako” na vikao vya ujirani mwema.

XIX. Uboreshaji wa Jeshi la Uhamiaji katika matumizi ya vifaa na vitendea kazi uende sambamba na kutoa mafunzo kwa Askari ili waweze kutumia vifaa na vitendea kazi hivyo kwa ufanisi na kupata tija iliyokusudiwa.

Idara ya Uhamiaji imeendelea kutoa mafunzo mbalimbali kwa Askari wake yenye lengo la kuwajengea uwezo kiutendaji wa kubaini na kukabiliana na uhalifu katika mipaka. Katika mwaka wa fedha 2024/25 Idara imewapatia mafunzo jumla ya

Maafisa, Wakaguzi na Askari **515** ambapo kati ya hao **270** walipata mafunzo ya utoaji huduma, (*Customer care*), **99** intelijensia na **146** mafunzo ya Usimamizi na Udhibiti wa Mipaka.